

Litera M

3. **M ą c z n i k** (Moncznik) Jakub, malarz, urodzony w Łodzi 4.XII. 1905 r. Ojciec jego, bardzo pobożny Żyd był lakiernikiem mebli. W 1922 roku Jakub wstąpił na warszawską Akademię Sztuki, a dla zarobku tworzył albumy. W 1928 r. przybył do Paryża, zaś w 1938 r. znowu powrócił do kraju. Mącznik bardzo interesował się starymi XVII-XVIII wiecznymi bóżnicami, a przebywając w Tarnowie i Rzeszowie zdobił wnętrza bóżnic malowidłami. Także w Kurowie malował wnętrza tamtejszej bóżnicy. Od czasu do czasu powracał do Paryża, lecz i tam malował ^(w)obrazy na tematykę żydowską: ^aserię bóżnic oraz małych polskich miasteczek pełnych Żydów i typy żydowskie. Ponadto malował portrety i pejzaże. Jego malarstwo cechowała wielka dynamika i ekspresja. Reprodukacje jego obrazów (portrety Leiba Małacha i Wolfa Wewiórki oraz Autoportret mieszczą się w książce Chil Aronsona).

Wystawiał w Polsce oraz w latach 1931-1932 w paryskim Salonie. W czasie wojny uszedł do pld. Francji i przebywał w Grenoble: Niezależnych. - 1 listopada 1943 r. Mącznik został deportowany z Paryża przez hitlerowców do obozu Oświęcimia, stąd do Ebensee, gdzie 5 maja 1945 roku zmarł z głodu i wycieńczenia. 28 lutego 1955 roku urządzono w Paryżu w Galerii Zaka Wystawę ku czci artystów żydowskich zamordowanych w czasie II wojny światowej i tam eksponowano również obrazy Jakuba Mącznika.

Literatura: Hans Vollmers, Künstler - Lexikon des XX Jahrhunderts,

, Lipsk, t. VI, s. 668. - Hersz Fenster, Inzere farpajnigte kinstler

(żyd.), Pa-ris, 1951, s. 436-451. - Haemanut Haichudit (hebr.), Tel-

Aviv 1956, s. 663. - ~~XXXXXXXXXX~~ Cecil B. Roth, Juden in der Kunst

(niem.), t. II, s. 90, Józef Sandel, Umgekumene idische kinstler (żyd.)
z kolorowymi reprod.)

t. II, s. 174. - Panorama (Łódź), z 8.X. 1933 r, s. 2. - Sztuki Piękne

1931, nr 6, s. 242, 1933, s. 359. - Naje Press (żyd.), Paryż, z 4.III. 195

Fołks Sztyme (żyd.) z 29 maja 1957. - Przegląd Artystyczny nry 1-3,

1960. - Biuletyn ZPAP, numer specjalny poświęcony pamięci artystów

zmarłych w okresie 1939-1945, Warszawa, 1970. -

Mączka Maciej patrz Manczka Mathias.

Mącznik (Macznik, Moncznik, Montchnik, Mun-
cznik) **Jakub**, malarz, ur. 4 XII 1905 Łódź, zm. 5 V
1945 Ebensee (Austria) lub, wg Memorial Exhibition,
18 I 1945 w obozie Mauthausen; syn żyd. rzemieśl-
nika. Studia artyst. rozpoczął podobno w 1922 w
warsz. SSP (w: Piwocki, ASP Warszawa, nie noto-
wany). W l. 1928–38 mieszkał wraz z żoną w Paryżu.
Wystawiał tam na Salon des Indépendants w 1931
(*Przy oknie, Widok z okna*) i w 1932 (*Pejzaż paryski,*
Kościół Św. Bernarda w Paryżu). W 1933 miał indy-
widualną wystawę w Łodzi, na której pokazał m.in.
obrazy: *Stary Paryż, Łódź, Przy maszynie* (reprod. w
łódzkim czas. Panorama, 1933 z 28 X, s. 2). Niedługo
przed wybuchem II wojny światowej przyjechał do
Polski, by malować stare synagogi. Spośród wykona-
nych wówczas prac, zawiezionych przez artystę do
Paryża, rys. i gwasze zostały podobno wydane jako
teka reprodukcji. Aresztowany wraz z rodziną w Gre-

noble (wg Memorial Exhibition w Nicei), deportowany w listopadzie 1943 do Oświęcimia, a następnie ewakuowany M. zmarł z wycieńczenia.

W 1955 w Galerie Zak w Paryżu pokazano jego prace na wystawie poświęconej pamięci pomordowanych w czasie wojny artystów żyd.

M. malował portrety (*Autoportret, Portret poety Leiba Małacha, Portret Wolfa Wywiórki*), sceny żydowskie z miasteczek kresowych, typy żydowskie, widoki miejskie i architekturę zabytkową. Ozdobił malowidłami ściennymi wnętrza synagog w Tarnowie, Rzeszowie i Kurowie, dokąd w tym celu przyjeżdżał z Paryża.

Beit Lohamei Haghetaot (Kibuc Bojowników Getta) Izrael — *Synagoga*, piórko; Israel Museum Jerozolima — *Synagoga*, ol., *Synagoga*, ol. deska, oba sygn.; Kolekcja Joseph i Caroline Grus, Nowy Jork (w 1968) — *Synagoga w Polsce*, ol., *Drewniana synagoga w Polsce*, ol. deska, oba sygn., ok. 1938.

La Pologne Politique..., 1931 nr 4, s. 301 (Woroniecki E.). — *Sztuki Piękne*, VII, 1931, s. 242; IX, 1933, s. 359. — *Panorama* (Łódź), 1933 z 8 X, s. 8. — *Sandel*, t. 2, s. 174 (jako Mucznik). — *Folks-Sztyme*, 1957 z 29 V. — *Vollmer*, t. 6 (Sandel J.). — *Roth C. B., Die Kunst der Juden*, cz. 2, Frankfurt a.M. 1963. — *Memorial Exhibition. Jewish Artists who perished in the Holocaust*, Tel Aviv Museum, Tel Aviv 1968. — *Biul. ZPAP* [1970] nr specjalny, oprac. Jaworska J.

Salony paryskie. — *Materiały Sandlów*.

H. Kubaszewska